

आजच्या आधुनिक काळात

समाजकार्य हे देखावा बनून राहू नये

(जागतिक सामाजिक कार्य दिन विशेष, १८ मार्च २०२५)

जगातील महान समाजसुधारकांची नावे आपल्या मनात घेताच, त्यांच्याबद्दल आदर आणि निवडणे आणण भरून जातो, कारण त्यांनी लोकांच्या कल्याणासाठी संघर्षाचे जीवन जगले, अपार वेदना, दुख सहन केले आणि कठीण परिस्थितीसी द्वांज दिली. स्वतःची पर्वत न करता, त्यांनी आयुष्याच्या शेवटपर्यंत लोकांच्या हक्कासाठी, मानवतेसाठी, समाजतेसाठी, एकतेसाठी आणि समाजाच्या उन्नतीसाठी काम केले. त्यांना लोकांच्या समस्या आणि त्यांच्या वेदना जाणवल्या आणि त्या वेदना सुद्धा त्यांनी जगल्या. घेडभाव, जातीवाद, लिंगभेद, वर्णव्यवस्था, अन्याय, सामाजिक विसंगती आणि कुप्रथा अशा अनेक वाईट गोष्टीचे उच्चाटन करण्यासाठी त्यांनी पुढाकार घेतला. आज प्रत्येक व्यक्तीला असलेले अधिकार हे त्या समाजसुधारकांच्या कठोर परिश्रमाचे फळ आहेत. प्राण्यापेक्षाही वाईट प्रथितीतून जात मानव आजच्या या स्थितीत पोहोचला आहे. अनादी काळापासून, सर्ती प्रथा, देवदासी प्रथा, अस्पृश्यता, चेटकीण शिकार, बालविवाह, बहुपलंतीव, स्त्री जननेंद्रियाच्या विच्छेदनाची प्रथा, स्त्री भ्रूणहत्या यासारख्या भयानक प्रथा भारतात प्रचलित सामाजिक दुष्कृत्ये होती.

मुलंच्या पालकांसाठी हडा हा आणवी एक प्रमुख चिंतेचा विषय होता, ज्यामुळे स्त्रीभ्रूणहत्येचे कारणही वाढले. महिलांना शिक्षणासून वंचित ठेववात आले होते, पिसूस्ताक व्यवस्था प्रबळ होती. खालच्या जाती आणि खिळानां प्राण्यापेक्षाही वाईट मानले जात असे. शतकानुशतके चालत आलेल्या अशा दुष्प्रथांचे अत्याचार आणि डप्हाही थोर समाजसुधारकांनी थांबवली. महात्मा ज्योतिबा फुले आणि सावित्रीबाई फुले यांनी देशासी शिक्षणासाठी ज्योत पेटवली. भारतरत डॉ. बाबासाहेब अंबेडकर यांनी कर्मचाऱ्यात आणि महिलांना हक्क दिले आणि वंचितांना समान दर्जा दिला. पंडिता रमाबाईंनी बालविवाह थंबवण्यासाठी आणि महिला व विधवांच्या शिक्षणाला बळकटी देण्यासाठी काम केले. राजा राम मोहन रँग, इश्वरचंद्र विद्यासागर, भूदानचे प्रेणते विनोबा

भावे, पेरियार ई.व्ही. रामास्वामी, कबीर, रविदास, ताराबाई शिंदे, रमाबाई रानडे, कामिला शेख, वर्णकुमारी देवी, सिस्टर निवेदिता, दर्दिबिनी गांगुली, धोंडो केशव कर्वे, मदर तेरेसा, बाबा आम्पेट, सिंधुताई संपकाळ यांच्यापासून ते वर्तमानातील मेधा पाटकर, सुपर ३० चे आनंद कुमार, कैलाश सत्यार्थी, इरोन शर्मिला, सानम वांगचुक सारखे अनेक त्यांच्या वेगवेगळ्या सामाजिक कार्यासाठी प्रसिद्ध आहेत. गाष्ट्रसंतुकडोजी महाराज, संत गाडो बाबा यांच्यापासून अनेक प्रमुख चिंतेचा विषय होता, ज्यामुळे स्त्रीभ्रूणहत्येचे कारणही वाढले. महिलांना शिक्षणासून वंचित ठेववात आले होते, पिसूस्ताक व्यवस्था प्रबळ होती. खालच्या जाती आणि खिळानां प्राण्यापेक्षाही वाईट असलेले सर्ती प्रथा, देवदासी प्रथा, अस्पृश्यता, चेटकीण शिकार, बालविवाह, बहुपलंतीव, स्त्री जननेंद्रियाच्या विच्छेदनाची प्रथा, स्त्री भ्रूणहत्या यासारख्या भयानक प्रथा भारतात प्रचलित सामाजिक दुष्कृत्ये होती.

जासेवक म्हणतात.

दर्वर्षी मार्च महिन्याच्या तिसऱ्या मंगळवारी जगभरात जागतिक सामाजिक कार्यदिन साजरा केला जातो. या वर्षी २०२५ च्या जागतिक सामाजिक कार्यदिनाची थीम शाश्वत कल्याणासाठी आंतरिकीय एकत्र कर्वात कुम्भत करणे आहे. ही थीम पिंडियांनपिंडिया एकमेकांची काळजी घेण्याचे आणि एकमेकांचा आदर करण्याचे महत्व अधोरेहित करते. सामाजिक कार्य जीवनात सुसंवाद, सक्षमता आणि मानवी किंवास कल्याण यावरलक्ष केंद्रित करते. माणुसकीच्या नात्याने सक्षम असू, तर आणण कोणत्याही अपेक्षा न ठेवता आपल्या क्षमतेनुसार असहाय्याना मदत केली पाहिजे. चांगल्या कांपांचे नेहीच कोंकुक केली पाहिजे, जेणेकरून इतरगांही प्रेण मिळेले, परंतु दिखाऊपणा अजिज्वात नसावा. माउंटेनैमैन दशायत मांझी, एक अव्यंत सामान्य वृद्ध, गरीब ग्रामीण कामगार, त्यांनी २२ वर्षांन्या अथक संघर्षतून एकट्याने डोंगा तोळन लोकांसाठी मार्ग तयार करून इतिहास रचला. अर्थिक अडचणीशी झुंजत असलेले त्यांचे कुरुंब गरिबीत जाले, परंतु त्यांची कधीही कोंपांकडूनही अपेक्षा केल्या नाहीत. आजही देशात आणि जगत असेक अनेक सामाजिक कार्यकर्ते आहेत जे अगदी सामान्य वृद्ध, गरीब ग्रामीण कामगार, त्यांनी २२ वर्षांन्या अथक संघर्षतून एकट्याने डोंगा तोळन लोकांसाठी मार्ग तयार करून इतिहास रचला. अर्थिक अडचणीशी झुंजत असलेले त्यांचे कुरुंब गरिबीत जाले, परंतु त्यांची कधीही कोंपांकडूनही अपेक्षा केल्या नाहीत. आजही देशात आणि जगत असेक अनेक सामाजिक कार्यकर्ते आहेत जे अगदी सामान्य जीवन जगतात पण त्यांचे कार्य असाधारण आहे. जी अनेक सामाजिक कार्यकर्ते आधुनिकेतेच्या ग्लॅमर आणि आपल्यात देखील अंहंकार निर्माण होऊ नने. चे रण्यंश वाजवत नाहीत त्यांना खेरे समाज कार्यकर्ते आणि विसरून जा, प्रत्येक

धर्माने आणि महापुरुषांनी हेच शिकवले आहे, हेच आपले मूळ असले पाहिजे. जर आपण शेरीराने, मनान, पैशाने किंवा ज्ञानाने सक्षम असू, तर आणण कोणत्याही अपेक्षा न ठेवता आपल्या क्षमतेनुसार असहाय्याना मदत केली पाहिजे. चांगल्या कांपांचे नेहीच कोंकुक केली पाहिजे, जेणेकरून इतरगांही प्रेण मिळेले, परंतु दिखाऊपणा अजिज्वात नसावा. माउंटेनैमैन दशायत मांझी, एक अव्यंत सामान्य वृद्ध, गरीब ग्रामीण कामगार, त्यांनी २२ वर्षांन्या अथक संघर्षतून एकट्याने डोंगा तोळन लोकांसाठी मार्ग तयार करून इतिहास रचला. अर्थिक अडचणीशी झुंजत असलेले त्यांचे कुरुंब गरिबीत जाले, परंतु त्यांची कधीही कोंपांकडूनही अपेक्षा केल्या नाहीत. आजही देशात आणि जगत असेक अनेक सामाजिक कार्यकर्ते आहेत जे अगदी सामान्य वृद्ध, गरीब ग्रामीण कामगार, त्यांनी २२ वर्षांन्या अथक संघर्षतून एकट्याने डोंगा तोळन लोकांसाठी मार्ग तयार करून इतिहास रचला. अर्थिक अडचणीशी झुंजत असलेले त्यांचे कुरुंब गरिबीत जाले, परंतु त्यांची कधीही कोंपांकडूनही अपेक्षा केल्या नाहीत. आजही देशात आणि जगत असेक अनेक सामाजिक कार्यकर्ते आहेत जे अगदी सामान्य वृद्ध, गरीब ग्रामीण कामगार, त्यांनी २२ वर्षांन्या अथक संघर्षतून एकट्याने डोंगा तोळन लोकांसाठी मार्ग तयार करून इतिहास रचला. अर्थिक अडचणीशी झुंजत असलेले त्यांचे कुरुंब गरिबीत जाले, परंतु त्यांची कधीही कोंपांकडूनही अपेक्षा केल्या नाहीत. आजही देशात आणि जगत असेक अनेक सामाजिक कार्यकर्ते आहेत जे अगदी सामान्य वृद्ध, गरीब ग्रामीण कामगार, त्यांनी २२ वर्षांन्या अथक संघर्षतून एकट्याने डोंगा तोळन लोकांसाठी मार्ग तयार करून इतिहास रचला. अर्थिक अडचणीशी झुंजत असलेले त्यांचे कुरुंब गरिबीत जाले, परंतु त्यांची कधीही कोंपांकडूनही अपेक्षा केल्या नाहीत. आजही देशात आणि जगत असेक अनेक सामाजिक कार्यकर्ते आहेत जे अगदी सामान्य वृद्ध, गरीब ग्रामीण कामगार, त्यांनी २२ वर्षांन्या अथक संघर्षतून एकट्याने डोंगा तोळन लोकांसाठी मार्ग तयार करून इतिहास रचला. अर्थिक अडचणीशी झुंजत असलेले त्यांचे कुरुंब गरिबीत जाले, परंतु त्यांची कधीही कोंपांकडूनही अपेक्षा केल्या नाहीत. आजही देशात आणि जगत असेक अनेक सामाजिक कार्यकर्ते आहेत जे अगदी सामान्य वृद्ध, गरीब ग्रामीण कामगार, त्यांनी २२ वर्षांन्या अथक संघर्षतून एकट्याने डोंगा तोळन लोकांसाठी मार्ग तयार करून इतिहास रचला. अर्थिक अडचणीशी झुंजत असलेले त्यांचे कुरुंब गरिबीत जाले, परंतु त्यांची कधीही कोंपांकडूनही अपेक्षा केल्या नाहीत. आजही देशात आणि जगत असेक अनेक सामाजिक कार्यकर्ते आहेत जे अगदी सामान्य वृद्ध, गरीब ग्रामीण कामगार, त्यांनी २२ वर्षांन्या अथक संघर्षतून एकट्याने डोंगा तोळन लोकांसाठी मार्ग तयार करून इतिहास रचला. अर्थिक अडचणीशी झुंजत असलेले त्यांचे कुरुंब गरिबीत जाले, परंतु त्यांची कधीही कोंपांकडूनही अपेक्षा केल्या नाहीत. आजही देशात आणि जगत असेक अनेक सामाजिक कार्यकर्ते आहेत जे अगदी सामान्य वृद्ध, गरीब ग्रामीण कामगार, त्यांनी २२ वर्षांन्या अथक संघर्षतून एकट्याने डोंगा तोळन लोकांसाठी मार्ग तयार करून इतिहास रचला. अर्थिक अडचणीशी झुंजत असलेले त्यांचे कुरुंब गरिबीत जाले, परंतु त्यांची कधीही कोंपांकडूनही अपेक्षा केल्या नाहीत. आजही देशात आणि जगत असेक अनेक सामाजिक कार्यकर्ते आहेत जे अगदी सामान्य वृद्ध, गरीब ग्रामीण कामगार, त्यांनी २२ वर्षांन्या अथक संघर्षतून एकट्याने डोंगा तोळन लोकांसाठी मार्ग तयार करून इतिहास रचला. अर्थिक अडचणीशी झुंजत असलेले त्यांचे कुरुंब गरिबीत जाले, परंतु त्यांची कधीही कोंपांकडूनही अपेक्षा केल्या नाहीत. आजही देशात आणि जगत असेक अनेक सामाजिक कार्यकर्ते आहेत जे अगदी सामान्य वृद्ध, गरीब ग्रामीण कामगार, त्यांनी २२ वर्षांन्या अथक संघर्षतून एकट्याने डोंगा तोळन लोकांसाठी मार्ग तयार करून इतिहास रचला. अर्थिक अडचणीशी झुंजत असलेले त्यांचे कुरुंब गरिबीत जाले, परंतु त्यांची कधीही कोंपांकडूनही अपेक्षा केल्या नाहीत. आजही देशात आणि जगत असेक अनेक सामाजिक

